

تحقق اهداف آموزش بالینی پرستاری و عوامل موثر بر آن از دیدگاه دانشجویان پرستاری

عفت صادقیان^{۱*}، ناهید محمدی^۲، علی بیکمرادی^۳، طیبه حسن طهرانی^۴

^۱ مرکز تحقیقات بیمارهای مزمن (مراقبت در منزل)، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

^۲ مرکز تحقیقات مادر و کودک و بیمارهای مزمن (مراقبت در منزل)، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

^۳ دانشیار مدیریت پزشکی، گروه داخلی و جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

^۴ عضو هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

* نویسنده مسئول: عفت صادقیان، همدان-بلوار شهید فهمیده- دانشگاه علوم پزشکی همدان- دانشکده پرستاری و مامایی. تلفن: ۰۱۵۳-۸۱۳۸۳۸-۹۸+، ایمیل: e_sadeghian@umsha.ac.ir

DOI: 10.20286/nmj-24031

چکیده

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۱/۱۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۰۲/۱۳

واژگان کلیدی:

پژوهش در آموزش پرستاری

دانشجویان پرستاری

صلاحیت بالینی

نگرش

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

مقدمه: اهداف آموزشی مهمترین جزء هر برنامه آموزشی می باشد و تحقق این هدف ها دلیل وجودی سیستم آموزشی است. بدین منظور پژوهشی با هدف تعیین میزان تحقق اهداف آموزش بالینی پرستاری و عوامل موثر بر آن از دیدگاه دانشجویان پرستاری در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ صورت گرفت.

روش کار: در این پژوهش توصیفی- تحلیلی تمامی دانشجویان کارشناسی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی همدان که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ واحدهای درسی کارآموزی در عرصه بهداشت روان، بهداشت جامعه، کودکان و مدیریت را اخذ کرده بودند، به روش سر شماری انتخاب شدند. داده ها با استفاده از ۵ پرسشنامه محقق ساخته جمع آوری و با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: آزمون آماری آنالیز واریانس نشان داد، استرس دانشجو در محیط کارآموزی با تحقق اهداف درس کارآموزی مدیریت، مشخص بودن شرح وظایف دانشجو، ارائه اهداف در اولین روز، آموزش دانشجویان در راستای اهداف، هماهنگی بین اهداف آموزشی و انتظارات پرسنل بخش، اخلاق حرفه ای و ارتباط صحیح با بیمار، رعایت پیش نیازها، رعایت مراحل آموزش بالینی، برخورد مناسب مربی با دانشجویان، صبر و حوصله مربی، همکاری لازم پرسنل بخش با دانشجو، قدرت تصمیم گیری دانشجو در برنامه ریزی مراقبت، امکانات رفاهی کافی، انگیزه اشتغال، نظارت کافی بر روند آموزش با تحقق اهداف کارآموزی کودکان رابطه معنی داری داشتند ($P < 0/05$).

نتیجه گیری: تحقق اهداف دروس بالینی در گروه های بهداشت روان، بهداشت جامعه، پرستاری کودکان و مدیریت خدمات بهداشتی از وضعیت خوبی برخوردار است و عواملی که از نظر بیشتر دانشجویان بر تحقق اهداف تاثیر داشت حمایت کامل و برخورد مناسب مربی با دانشجو بودند.

مقدمه

نقش عمده آموزش عالی تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جامعه، ترویج، ارتقاء دانش، تحقیق، تتبع و زمینه سازی برای توسعه کشور است. آموزش پزشکی بخش مهمی از نظام آموزش عالی است که با حیات انسانها سروکار دارد و توجه به جنبه های کمی و کیفی آن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. پرستاری به عنوان یک رشته دانشگاهی با استفاده از دانش و مهارت ها خدماتی را به افراد سالم و بیمار در مراکز مختلف ارائه می دهد. لذا علاوه بر کسب علم و آگاهی به کسب مهارت های بالینی نیز در طول تحصیل خود نیاز دارند. یکی از مهمترین اجزاء آموزش پرستاری آموزش بالینی است زیرا در این مرحله از آموزش آموخته ها به عمل در می آیند، مهارت ها آموزش داده می شوند و می توان واقعیت های موجود در محیط کار را به فراگیران تفهیم نمود [۱]. مرکزیت آموزش بالینی در پرستاری بی تردید امری مسلم است و تقریباً ۵۰ درصد از زمان به مطالعات بالینی اختصاص دارد، از این رو کارآموزی های بالینی امری حیاتی در شکل دهی هویت حرفه ای می باشند [۲]. اگر آموزش بالینی نتواند مهارت لازم برای ارائه خدمات بهداشتی را در دانشجویان بوجود آورد نباید انتظار پاسخگویی مطلوب به نیازها و توسعه نظام سلامت را داشت. بنابراین ارتقاء کیفیت خدمات پرستاری مستلزم بهینه سازی آموزش بالینی می باشد [۱].

نقش عمده آموزش عالی تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز جامعه، ترویج، ارتقاء دانش، تحقیق، تتبع و زمینه سازی برای توسعه کشور است. آموزش پزشکی بخش مهمی از نظام آموزش عالی است که با حیات انسانها سروکار دارد و توجه به جنبه های کمی و کیفی آن از اهمیت ویژه ای برخوردار است. پرستاری به عنوان یک رشته دانشگاهی با استفاده از دانش و مهارت ها خدماتی را به افراد سالم و بیمار در مراکز مختلف ارائه می دهد. لذا علاوه بر کسب علم و آگاهی به کسب مهارت های بالینی نیز در طول تحصیل خود نیاز دارند. یکی از مهمترین اجزاء آموزش پرستاری آموزش بالینی است

در هر برنامه آموزشی اهداف آموزشی مهم‌ترین جزء برنامه می باشد. به نحوی که ساختار برنامه به منظور دستیابی به این اهداف تدوین می گردد. اهداف آموزشی تعیین کننده مجموعه آموخته های نظری و عملی می باشد که آموخته باید در پایان دوره آموزش کسب کرده باشد. نحوه تدوین، ارایه و ارزشیابی برنامه همگی بر مبنای اهداف آموزشی تنظیم می گردد [۳]. از طرفی دلیل وجودی هر سیستم آموزشی، تحقق بخشیدن به هدف های آن نظام است. در این راستا صادقی و همکاران پژوهشی با هدف تعیین میزان تحقق اهداف دروس نظری دانشجویان پرستاری و مامایی همدان انجام داده اند. نتایج این مطالعه حاکی از آن بوده که اهداف آموزشی دروس نظری از دیدگاه دانشجویان پرستاری ترم های چهارم، پنجم و ششم بیش از ۸۱٪ در حد متوسط و خوب و کمتر از ۱۹٪ در حد ضعیف تحقق یافته است [۴]. نتایج مطالعه ی دیگری که به بررسی تحقق اهداف کلی برنامه آموزشی کارشناسی پرستاری از دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی همدان پرداخت نشان داد که بطور کلی در برنامه آموزشی کارشناسی پرستاری ۶۰/۸ درصد از دانشجویان تحقق اهداف کلی برنامه آموزشی را خوب و عالی و ۳۵/۳ در صد متوسط و مابقی ۳/۹ درصد ضعیف و غیر قابل قبول ارزیابی کرده بودند [۵].

مطالعه ی توصیفی به بررسی پیامدهای یادگیری بالینی در دانشجویان پرستاری کویت پرداخته است. نتایج این مطالعه که به مقایسه درک اعضای هیات علمی، مربیان بالینی و دانشجویان پرستاری از پیامدهای یادگیری بالینی پرداخته نشان داد که درک از دستیابی پیامدهای یادگیری از نظر دانشجویان ۷۲٪ در حالی که از نظر اعضای هیات علمی ۷۷٪ و از نظر مربیان بالینی ۷۵٪ بود. نتایج بیانگر تفاوت معنی داری در نمره اعضای هیات علمی، مربیان بالینی با نمره دانشجویان بود [۶].

مسئولان آموزش پرستاری معتقدند دانشجویان پرستاری می توانند دانش نظری خود را با انجام کار در محیطهای کارآموزی توسعه بخشند و همانجاست که با مشکلات و مسایل گوناگون روبرو می شوند [۱]. نتایج تحقیقات پژوهشگران آموزش پرستاری نشان داده که کمیت و کیفیت آموزش بالینی مطلوب نبوده و نارسایی هایی وجود دارد. از جمله تحقیقی که در رابطه ارزیابی دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایلام در خصوص وضعیت آموزش بالینی انجام شد مهم ترین عوامل مؤثر بر وضعیت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه به ترتیب مربوط به مربی ۸۵/۲٪ برخوردار با دانشجو ۶۳٪ نظارت و ارزشیابی ۶۱/۵٪، اهداف و برنامه های آموزشی

۵۲/۲٪، و محیط بالینی ۴۲٪ بود [۷].

مطالعات انجام گرفته در کشورهای مختلف عواملی چون بها ندادن به آموزش بالینی، عدم در دسترس بودن مدرسان بالینی به تعداد کافی، فقدان همانگی مناسب میان آموزش های بالینی دانشکده و امکانات و عملکرد در بیمارستان، مناسب نبودن زمان لازم تماس با هر مورد بیماری جهت تمرین کامل آموخته ها در محیط بالینی، استرس زا بودن انجام روش های بالینی، عدم توانایی دانشجو در بکارگیری استراتژی های حمایتی تطبیق با استرس، در دسترس نبودن دایم مدرس جهت رفع نیاز های آموزشی دانشجو، عدم بکارگیری از تشویق های لازم برای دانشجو در محیط های بالینی را به عنوان مشکل در حیطه آموزشی مطرح می نمایند [۱].

بررسی وضعیت آموزشی دانشجویان گروه پزشکی در بخش های مختلف از جمله اهداف برنامه ریزان به منظور ارزیابی آموزشی، جلوگیری از افت کیفیت این آموزشها و ارایه راه حل در این بخش ها است. نظرخواهی از دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاه یکی از ساده ترین و قابل اعتمادترین راه کشف مشکلات و حل و فصل آن می باشد [۸] و با توجه به این که دانشجویان به عنوان عناصر اصلی آموزش، بهترین منبع اطلاعات مورد نیاز جهت تعیین کیفیت تدریس و آموزش به شمار میروند [۹]

اگر برنامه های آموزشی به درستی طراحی و اجرا نشده باشند و نتوانند به اهداف مورد نظر دست یابند می توانند خسارت های جبران ناپذیر و اثرات زیان بار اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برجامعه، دانش آموختگان و اعتبار علمی دانشگاه وارد آورند [۱۰].

لذا تحقیق در جهت شناسایی وضعیت واقعی امور و تشخیص این که به چه میزان، هدف های برنامه، استراتژی ها و سیاست های اجرایی مرتبط با هدف ها و به تبع آنها برنامه ریزی عملیاتی و پیش بینی منابع و هزینه ها به طور مناسب و منطقی و عینی تعیین شده و همچنین به منظور سنجش انطباق نتایج با هدف های مصوب، تحلیل مسائل و شناسایی تنگناها و علل آنها و در نتیجه پیشنهاد اقدامات اصلاحی، ضروری به نظر می رسد این در حالی است که پژوهشگران در جستجوهای متعدد مطالعه یی در خصوص تحقق اهداف واحدهای مختلف آموزش بالینی دانشجویان پرستاری مطالعه یی یافت نکردند و با توجه به این که دانشجویان به عنوان عناصر اصلی آموزش، بهترین منبع اطلاعات مورد نیاز جهت تعیین کیفیت تدریس و آموزش به شمار میروند لذا مطالعه ای با هدف تعیین میزان تحقق اهداف آموزش بالینی و عوامل مؤثر بر آن از دیدگاه این گروه صورت گرفت.

روش کار

شد تا در ابتدای هر دوره کارآموزی آنها را برای دانشجویان مطرح و مشخص نمایند. پس از اتمام ده روز کارآموزی برای هر گروه از دانشجویان، محققین به بخش های مربوطه مراجعه نموده پس از توضیح در مورد اهداف پژوهش و اطمینان دهی در مورد محرمانه ماندن پاسخ ها و جلب رضایت آنها برای شرکت در پژوهش، پرسشنامه را در اختیار دانشجویان قرار داده و به آنها فرصت داده می شد تا پرسشنامه ها را تکمیل نمایند، سپس پرسشنامه توسط محقق جمع آوری می شد. پس از تکمیل پرسشنامه ها توسط دانشجویانی که موافق با شرکت در پژوهش، که بطور متوسط برای هر واحد کارآموزی ۳۲ نفر و در کل ۱۲۶ نفر بودند. اساس پاسخ دانشجویان به هر هدف نمره و در مجموع نمره کل همه اهداف معیاری جهت تحقق اهداف بود. با تقسیم فاصله نمره حداقل و نمره حداکثر به چهار طبقه مساوی (عالی، خوب، متوسط و ضعیف) بدست آمد، که در مورد: پرسشنامه کارآموزی بهداشت روان حداقل نمره ۰ و حداکثر ۲۱۸ بود. نمره بیش از ۱۶۴ عالی، بین ۱۶۴-۱۱۰ خوب، ۱۰۹-۵۵ متوسط و ۵۴-۰ ضعیف محسوب می شد. حداقل و حداکثر نمره پرسشنامه کارآموزی پرستاری بهداشت جامعه ۰ و ۳۶۴ بود که نمره بیش از ۲۸۹ عالی، بین ۲۸۹-۱۹۴ خوب، ۱۹۳-۹۷ متوسط و ۹۶-۰ ضعیف محسوب می شد، حداقل و حداکثر نمره پرسشنامه کارآموزی کودکان ۰ و ۳۳۸ بود که نمره بیش از ۲۵۴ عالی، بین ۲۵۴-۱۷۰ خوب، ۱۶۹-۸۵ متوسط و ۸۴-۰ ضعیف محسوب می شد، حداقل و حداکثر نمره پرسشنامه کارآموزی اصول مدیریت خدمات پرستاری ۰ و ۲۴۰ بود که نمره بیش از ۱۸۰ عالی، بین ۱۸۰-۱۲۰ خوب، ۱۱۹-۶۰ متوسط و ۵۹-۰ ضعیف محسوب می شد. داده های استخراج شده با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ و روش های آماری توصیفی شامل جداول فراوانی، میانگین و انحراف معیار و استنباطی از قبیل تی تست و آنالیز واریانس یکطرفه و با سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها

نتایج مطالعه در زمینه مشخصات دموگرافیک نشان داد که میانگین سن دانشجویان ۲۲/۸۸ سال، ۶۷/۲۵ درصد دانشجویان زن، ۸۵/۵ درصد مجرد بودند، ۹۰/۶ درصد سابقه مشروطی و ۸۱/۱۷ درصد سابقه افتادن از واحد نداشتند. در رابطه با تحقق اهداف نتایج دلالت داشت: در مورد درس کارآموزی بهداشت روان اکثریت (۶۶/۷ درصد) نمره عالی، درس کارآموزی بهداشت جامعه اکثریت (۴۳/۳ درصد) نمره خوب، تحقق هدف درس کارآموزی کودکان اکثریت (۶۵/۶ درصد) نمره خوب، و تحقق هدف درس کارآموزی مدیریت اکثریت

در این مطالعه توصیفی- تحلیلی، تمامی دانشجویانی که دروس کارآموزی بهداشت روان، بهداشت جامعه، کودکان و مدیریت خدمات بهداشتی را در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ گذرانده بودند به روش سرشماری انتخاب شدند. داده ها با استفاده از ۵ پرسشنامه محقق ساخته که ۴ پرسشنامه با استفاده از اهداف مصوب کارآموزیها و سرفصل آموزشی مصوب این دروس توسط محققین تهیه شده بود، این پرسشنامه ها شامل: پرسشنامه کارآموزی در بهداشت روان با ۱۹ سوال در مورد اهداف آموزش بالینی، پرسشنامه کارآموزی پرستاری بهداشت جامعه با ۳۲ سوال در مورد اهداف آموزش بالینی، پرسشنامه کارآموزی کودکان با ۲۷ سوال در مورد اهداف آموزش بالینی، پرسشنامه کارآموزی اصول مدیریت خدمات پرستاری با ۱۶ سوال در مورد اهداف آموزش بالینی بودند. پاسخ سوالات پرسشنامه های مذکور در سطوح مختلف حیطة های یادگیری (شناختی، روانی حرکتی و عاطفی) بصورت بلی و خیر و درمورد یادگیری کلی موضوع خاص پنج پاسخی (عالی، خوب، متوسط، ضعیف و قادر نمی باشم) تنظیم شد. دو پرسشنامه مربوط به عوامل موثر بر تحقق اهداف و حاوی ۳۳ سوال بود که پاسخ در سه طیف بلی، خیر و تا حدودی تنظیم شد. این پرسشنامه با مطالعه مقالات متعدد توسط محققین تهیه شده بود، جمع آوری گردید. در انتهای پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک از قبیل سن، جنس، وضعیت تاهل، سابقه مشروطی و افتادن از واحد سوال شد.

اعتبار پرسشنامه ها از طریق اعتبار محتوی و با نظر خواهی ۱۰ نفر از اعضای هیات علمی دانشکده پرستاری و مامائی همدان ارزیابی و تایید شد. جهت تعیین پایایی پرسشنامه ها از روش آزمون-آزمون مجدد استفاده شد. بدین صورت که ابتدا پرسشنامه ها توسط ۱۰ نفر از دانشجویانی که کارآموزی را گذرانده اند بودند تکمیل شد، پس از ۱۰ روز مجددا پرسشنامه ها را به همان دانشجویان داده و پس از استخراج اطلاعات بین پاسخ های دونوبت آزمون آماری ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شد که در مورد پرسشنامه کارآموزی در بهداشت روان $r = 0/72$ ، پرسشنامه کارآموزی پرستاری بهداشت جامعه $r = 0/63$ ، پرسشنامه کارآموزی کودکان $r = 0/71$ ، پرسشنامه کارآموزی اصول مدیریت خدمات پرستاری $r = 0/64$ و پرسشنامه عوامل موثر مربوط به بخش $r = 0/73$ و پرسشنامه عوامل موثر مربوط به کارآموزی بهداشت جامعه $r = 0/71$ بود.

جهت جمع آوری داده ها، طبق روال هر ترم آموزشی اهداف آموزشی کارآموزی ها بخش های روانپزشکی، بهداشت جامعه، کودکان و مدیریت در اختیار مربیان مربوطه هر بخش گذاشته

به خود اختصاص داده اند شامل مشخص بودن شرح وظایف دانشجو در بخش، اخلاق حرفه ای و ارتباط صحیح با بیمار، حمایت کامل از دانشجو توسط مربی در محیط بالینی، برخورد مناسب مربی بالینی با دانشجویان (۷۹/۴ درصد) بودند. آزمون آماری آنالیز واریانس نشان داد، استرس دانشجو در محیط کارآموزی با تحقق اهداف درس کارآموزی مدیریت، مشخص بودن شرح وظایف دانشجو در بخش، ارائه اهداف درس در اولین روز کارآموزی، آموزش دانشجویان در راستای اهداف کارآموزی، هماهنگی بین اهداف آموزشی و انتظارات پرسنل بخش، اخلاق حرفه ای و ارتباط صحیح با بیمار، رعایت پیش نیازهای دروس کارآموزی، رعایت مراحل آموزش بالینی (مشاهده عملکرد یا عملکرد مستقل)، برخورد مناسب مربی با دانشجویان، صبر و حوصله مربی، همکاری لازم پرسنل بخش با دانشجو، قدرت تصمیم گیری دانشجو در برنامه ریزی

(۴۴/۱ درصد) نمره عالی از تحقق اهداف کسب نموده اند (جدول ۱). نتایج نشان داد اکثریت دانشجویان همه عوامل را در تحقق اهداف دروس کارآموزی بهداشت روان، بهداشت جامعه، مدیریت و کودکان، موثر دانسته اند. عواملی که بیشترین فراوانی را در تحقق اهداف درس کارآموزی بهداشت روان به خود اختصاص داده است حمایت کامل از دانشجو توسط مربی در محیط بالینی و برخورد مناسب مربی بالینی با دانشجویان (۹۳/۳ درصد)، عاملی که بیشترین فراوانی را در تحقق اهداف درس کارآموزی بهداشت جامعه به خود اختصاص داده است ارزیابی فعالیت مربی توسط دانشجو مربی (۷۰ درصد)، عاملی که بیشترین فراوانی را در تحقق اهداف درس کارآموزی مدیریت به خود اختصاص داده است ارائه اهداف درس در اولین روز کارآموزی (۸۴/۴ درصد) و عواملی که بیشترین فراوانی را در تحقق اهداف درس کارآموزی کودکان

جدول ۱: توزیع فراوانی مطلق، میانگین و انحراف معیار دانشجویان مورد پژوهش بر حسب تحقق اهداف واحدهای کارآموزی بهداشت روان، بهداشت جامعه، کودکان و مدیریت

نمره تحقق هدف	فراوانی	درصد	میانگین	انحراف معیار
کارآموزی بهداشت روان				
عالی (< ۱۶۴)	۲۰	۶۶/۷	۱۷۰/۸	۲۶/۴۴
خوب (۱۶۴-۱۱۰)	۱۰	۳۳/۳		
متوسط (۱۰۹-۵۵)	۰	۰		
ضعیف (۵۴-۰)	۰	۰		
کارآموزی بهداشت جامعه				
عالی (< ۲۸۹)	۱۲	۴۰	۲۸۶/۱۳	۶۵/۹۸
خوب (۲۸۹-۱۹۴)	۱۳	۴۳/۳		
متوسط (۱۹۳-۹۷)	۵	۱۶/۷		
ضعیف (۹۶-۰)	۰	۰		
کارآموزی کودکان				
عالی (< ۲۵۴)	۲۱	۶۵/۶	۲۸۵/۶۵	۵۹/۱۰
خوب (۲۵۴-۱۷۰)	۹	۲۸/۱		
متوسط (۱۶۹-۸۵)	۱	۳/۱		
ضعیف (۸۴-۰)	۱	۳/۱		
کارآموزی مدیریت				
عالی (< ۱۸۰)	۱۵	۴۴/۱	۵۹/۵۸	۱/۶۷
خوب (۱۸۰-۱۲۰)	۱۴	۴۱/۲		
متوسط (۱۱۹-۶۰)	۵	۱۴/۷		
ضعیف (۵۹-۰)	۰	۰		
جمع	۱۲۶	۱۰۰		

مراقبت از بیمار، امکانات رفاهی کافی در بخش، انگیزه اشتغال در آینده در این رشته، نظارت کافی بر روند آموزش بالینی با تحقق اهداف کارآموزی کودکان رابطه معنی داری داشتند (جدول ۲ و ۳) $(P < 0.05)$ هیچ یک از عوامل با تحقق اهداف آموزشی کارآموزی بهداشت روان و بهداشت جامعه رابطه معنی داری نداشتند (جدول ۲ و ۳) $(P < 0.05)$.

جدول ۲: نتایج آزمون آماری ANOVA عوامل موثر بر تحقق اهداف دروس بالینی بهداشت روان، مدیریت، کودکان

کودکان		مدیریت		بهداشت روان		
F	P-Value	F	P-Value	F	P-Value	
۱۲/۳۵	$P < 0.001$	۱	۰/۱	۰/۰۹	۰/۷	مشخص بودن شرح وظایف دانشجو در بخش
۹/۵	۰/۰۰۱	۱/۱۱	۰/۳	۱/۳	۰/۲	ارائه اهداف درس در اولین روز کارآموزی
۸/۲۵	۰/۰۰۱	۰/۵۳	۰/۴	۰/۰۷	۰/۷	آموزش دانشجویان در راستای اهداف کارآموزی
۵	۰/۰۱	۰/۶	۰/۴	۰/۶	۰/۵	هماهنگی بین اهداف آموزشی و انتظارات پرسنل بخش
۰/۳۹	۰/۵۳	۰/۰۶	۰/۸	۱/۶	۰/۲	تمرکز دانشجو روی موضوعات مرتبط با درس
۰/۰۶	۰/۷	۱/۲۵	۰/۲	۱/۰۲	۰/۳۷	کنفرانسهای هفتگی در محیط بالین برای افزایش توان علمی دانشجویان
۱۰/۵	۰/۰۰۰۱	۰/۳۳	۰/۵	۰/۶	۰/۴	اخلاق حرفه ای و ارتباط صحیح با بیمار
۷/۶	۰/۰۰۲	۰/۷۳	۰/۴	۴/۱	۰/۰۵	رعایت پیش نیازهای دروس کارآموزی
۵/۲	۰/۰۱	۰/۶۲	۰/۴	۱	۰/۷	رعایت مراحل آموزش بالینی (مشاهده عملکرد یا عملکرد مستقل)
۱/۳	۰/۲۷	۱/۱۳	۰/۳	۰/۲	۰/۷	اهمیت دادن به نظرات دانشجو در برنامه ریزی کارآموزی
۶/۶	۰/۰۰۴	۱۶/۰	۰/۸	۰/۷	۰/۴	هماهنگی بین آموخته های تئوری و فعالیتهای بالینی
۰/۸۶	۰/۴	۰/۵۴	۰/۵	۰/۵۷	۰/۵	حضور به موقع مربی بالینی در محل کارآموزی
۰/۸۳	۰/۰۴	۰/۱۳	۰/۷	۱/۵	۰/۲	حضور به موقع دانشجویان در محل کارآموزی
۳/۰۴	۰/۰۴	۰/۳۲	۰/۷	۰/۲	۰/۸	حمایت کامل از دانشجو توسط مربی در محیط بالینی
۳/۴	۰/۰۴	۱/۰۷	۰/۳	۰/۳	۰/۷	برخورد مناسب مربی بالینی با دانشجویان
۳/۷	۰/۰۳	۱/۹۶	۰/۱۶	۰/۲	۰/۷	صبر و حوصله مربی بالینی
۲/۹	۰/۰۶	۳/۶	۰/۰۴	۰/۴	۰/۶	استرس دانشجو در محیط کارآموزی
۰/۲۴	۰/۷	۱/۳۷	۰/۲	۰/۹۹	۰/۳	علاقمندی مربی بالینی به کار بالینی
۰/۸۷	۰/۴	۰/۲۷	۰/۷۵	۰/۹	۰/۴	سابقه کار بالینی کافی مربی بالینی
۰/۶	۰/۵	۰/۱۵	۰/۸	۱/۳	۰/۲	مهارت کافی مربی بالینی در انجام امور بالینی
۲/۶۹	۰/۰۸	۰/۱۹	۰/۰۶	۱/۳	۰/۸	برخورد مناسب سوپروایزر آموزشی با دانشجو
۴/۶	۰/۰۱	۰/۲۲	۰/۸	۴	۰/۰	همکاری لازم پرسنل بخش با دانشجو
۲/۴	۰/۱	۱	۰/۳	۰/۲۵	۰/۶	تقویت اعتماد به نفس دانشجو در محیط بالین
۸/۲	۰/۰۰۱	۳/۱۴	۰/۰۰۸	۰/۷	۰/۵	قدرت تصمیم گیری دانشجو در برنامه ریزی مراقبت از بیمار
۳/۲	۰/۰۵	۰/۴۹	۰/۶	۱/۰۴	۰/۳	تعداد دانشجو در بخش
۲/۱۱	۰/۱	۰/۳۵	۰/۷	۱/۸	۰/۱	تعداد بیمار موارد یادگیری
۸/۱	۰/۰۰۲	۰/۲	۰/۸	۰/۷	۰/۴	امکانات رفاهی کافی در بخش
۰/۳۵	۰/۷	۰/۲۵	۰/۷	۱/۳	۰/۲	استفاده در محیط بالینی از وسائل کمک آموزشی
۸/۱	۰/۰۰۲	۰/۵۵	۰/۴	۰/۶۷	۰/۵	انگیزه اشتغال در آینده در این رشته
۸/۶	۰/۰۰۶	۱/۳۹	۰/۲	۰/۶۴	۰/۵	نظارت کافی بر روند آموزش بالینی
۱/۹۸	۰/۱	۰/۲۴	۰/۷	۰/۳۲	۰/۵۷	آشنایی دانشجو با نحوه ارزشیابی در شروع هر دوره کارآموزی
۰/۲۴	۰/۶۲	۰/۰۳	۰/۹	۰/۰۱	۰/۹	ارزیابی فعالیت مربی توسط دانشجو
۰/۱۶	۰/۸۴	۰/۱	۰/۹	۱/۵۳	۰/۲	رضایت دانشجو از ارزشیابی بالینی

جدول ۳: نتایج آزمون آماری ANOVA عوامل موثر بر تحقق اهداف دروس بالینی بهداشت جامعه

بهداشت جامعه		
F	P-Value	
۰/۰۱	۰/۸	مشخص بودن شرح وظایف دانشجو در مراکز بهداشتی-درمانی یا فیلدهای بهداشتی
۰/۶۶	۰/۲	ارائه اهداف درس در اولین روز کارآموزی
۰/۱۳	۰/۷	آموزش دانشجویان در راستای اهداف کارآموزی
۰/۴۵	۰/۶۴	هماهنگی بین اهداف آموزشی و انتظارات پرسنل مراکز بهداشتی-درمانی یا فیلدهای بهداشتی
۱/۳	۰/۲۸	تمرکز دانشجو روی موضوعات مرتبط با درس
۰/۱۶	۰/۸۵	کنفرانسهای روزانه در مراکز بهداشتی-درمانی برای افزایش توان علمی دانشجویان
۰/۵۹	۰/۵۵	اخلاق حرفه ای و ارتباط صحیح با مددجو
۰/۳۶	۰/۵	رعایت پیش نیازهای دروس کارآموزی
۰/۱۱	۰/۷	رعایت مراحل آموزش بالینی (مشاهده عملکرد یا عملکرد مستقل)
۰/۲۶	۰/۷	اهمیت دادن به نظرات دانشجو در برنامه ریزی کارآموزی
۰/۸۲	۰/۴۵	هماهنگی بین آموخته های تئوری و فعالیتهای بالینی
۰/۷۲	۰/۴۹	حضور به موقع مربی بالینی در محل کارآموزی
۰/۸۹	۰/۴	حضور به موقع دانشجویان در محل کارآموزی
۰/۰۳	۰/۹۶	حمایت کامل از دانشجو توسط مربی در محیط بالینی
۰/۹۴	۰/۴	برخورد مناسب مربی بالینی با دانشجویان
۰/۲۹	۰/۷	صبر و حوصله مربی بالینی
۱/۲	۰/۳۱	استرس دانشجو در محیط کارآموزی
۱/۰۷	۰/۳۵	علاقتمندی مربی بالینی به کار بالینی
۲/۲	۰/۱۲	سابقه کار بالینی کافی مربی بالینی
۱/۳	۰/۲۸	مهارت کافی مربی بالینی در انجام امور بالینی
۰/۰۱	۰/۹۸	برخورد مناسب مسئولین مراکز بهداشتی-درمانی یا فیلدهای بهداشتی با دانشجو
۱/۶۶	۰/۲	همکاری لازم پرسنل مراکز بهداشتی-درمانی یا فیلدهای بهداشتی با دانشجو
۰/۵	۰/۶	تقویت اعتماد به نفس دانشجو در محیط بالین
۱/۱۹	۰/۳۱	قدرت تصمیم گیری دانشجو در برنامه ریزی مراقبت از مددجو
۰/۲۸	۰/۷۵	تعداد دانشجو در مراکز بهداشتی-درمانی یا فیلدهای بهداشتی
۱/۰۸	۰/۳۵	رضایت دانشجو از فیلدهای بهداشتی مورد بازدید
۰/۰۹	۰/۹	امکانات رفاهی کافی در مراکز بهداشتی-درمانی
۲/۰۴	۰/۱۴	استفاده در محیط بالینی از وسائل کمک آموزشی
۰/۷۵	۰/۴۷	انگیزه اشتغال در آینده در این رشته
۰/۸	۰/۴۵	نظارت کافی بر روند آموزش بالینی
۱/۵	۰/۲۲	آشنایی دانشجو با نحوه ارزشیابی در شروع هر دوره کارآموزی
۰/۰۱	۰/۹۸	ارزیابی فعالیت مربی توسط دانشجو
۰/۱۱	۰/۸۹	رضایت دانشجو از ارزشیابی بالینی

بحث

[۱۳]. تم های حاصل از مطالعه کیفی که جایگاه دانشجویان تازه فارغ التحصیل شده پرستاری در حوزه تخصصی بالینی را مورد بررسی قرار داده بود شامل سطوح دانش برای جایگاه تخصصی، کار تیمی، شکل گیری نیازهای یادگیری و ارزش حوزه های تخصصی بود [۱۴].

محیط آموزش بالینی که جایگاه پرورش مهارت های بالینی دانشجویان پرستاری است شامل تمام عناصری است که وی را احاطه کرده است. بخش بالینی، لوازم و تجهیزات، پرسنل، بیماران و مربیان پرستاری از عناصر کلیدی هستند که به عنوان محیط بالینی جهت آموزش دانشجویان پرستاری پذیرفته شده اند. پیچیدگی یادگیری در محیطهای بالینی باعث شده است تا محققین از ابعاد مختلفی به بررسی این محیط بپردازند [۱۵]. که در این راستا هالتر و همکاران دیدگاه دانشجویان در مورد آموزش بالینی را برای ارائه دهندگان و برنامه ریزان آموزش پرستاری ارزشمند می دانند [۱۶]. از طرفی ارزیابی دیدگاه دانشجویان در مورد محیط آموزش بالینی، نقش زیادی در افزایش انگیزه و یادگیری دانشجویان در محیط بالینی دارد [۱۷].

در بخشی از این مطالعه به بررسی عوامل موثر بر تحقق اهداف پرداخته شد که نتایج نشان داد عواملی که از دیدگاه دانشجویان بیشترین فراوانی را داشتند شامل حمایت کامل از دانشجو توسط مربی در محیط بالینی، برخورد مناسب مربی با دانشجو، ارائه اهداف درس در اولین روز کارآموزی، مشخص بودن شرح وظایف دانشجو، اخلاق حرفه ای و ارتباط صحیح با بیمار، ارزیابی کفایت مربی توسط دانشجو بودند. در مطالعه ای که دل آرام و همکاران به بررسی وضعیت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری نتایج نشان داد مهم ترین نقاط قوت آموزش بالینی به ترتیب عبارت بودند از: مهم ترین نقاط قوت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی در حیطه اهداف و برنامه آموزشی عبارتند از: رعایت پیش نیاز دروس کارآموزی، مشخص بودن شرح وظایف دانشجو در بخش، آموزش اخلاق حرفه ای و ارتباط صحیح با بیمار. همچنین در حیطه مربی مهم ترین نقاط قوت آموزش بالینی؛ انتظار حضور به موقع دانشجویان توسط مربی، حضور به موقع خود مربی در بخش، داشتن تجربه آموزشی و علاقمندی به کار، احساس مسئولیت، صبر و حوصله کافی و برخورد مناسب با دانشجو مطرح شده است [۱۸]. که نتایج مطالعه ما را حمایت می کند.

مطالعه پیمان و همکاران در خصوص ارزیابی دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایلام در خصوص وضعیت آموزش بالینی نشان داد مهم ترین عوامل مؤثر بر وضعیت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری به

کارآمدی هر سیستم آموزشی به پایش و ارزشیابی نیاز دارد تا ایرادها و نقاط منفی آن برطرف گردد. بررسی تحقق اهداف آموزشی هر رشته می تواند در این راستا راه گشا باشد [۱۱]. در این راستا نتایج مطالعه حاضر نشان داد که میزان تحقق اهداف در دروس بالینی ارزیابی شده از دیدگاه دانشجویان عالی و خوب بود. بدین ترتیب که در مورد درس کارآموزی بهداشت روان، کودکان و مدیریت خدمات پرستاری در سطح عالی، و در مورد دروس بهداشت جامعه، در سطح خوب ارزیابی شده بود. مطالعه ای که بیگ مرادی و همکاران با هدف تعیین تحقق اهداف کلی برنامه آموزشی کارشناسی پرستاری انجام دادند نتایج نشان داد که در برنامه آموزشی کارشناسی پرستاری ۶۰/۸ درصد از دانشجویان تحقق اهداف کلی برنامه آموزشی را خوب و عالی و ۳۵/۳ در صد متوسط و مابقی ۳/۹ درصد ضعیف و غیر قابل قبول ارزیابی کرده بودند [۵]. از آنجائیکه که بیش از ۵۰ درصد از کل دوره آموزش پرستاری به آموزش بالینی اختصاص داده شده است [۷] می توان گفت نتایج مطالعه بیگ مرادی و همکاران هم راستا با نتایج مطالعه حاضر است. نتایج مطالعه صادقی و همکاران حاکی از آن بوده که اهداف آموزشی دروس نظری از دیدگاه دانشجویان پرستاری ترم های چهارم، پنجم و ششم بیش از ۸۱% در حد متوسط و خوب و کمتر از ۱۹% در حد ضعیف تحقق یافته است [۴]. در مطالعه حاضر میزان دستیابی به اهداف در حیطه دانش در تمامی دروس بالینی ارزیابی شده در حد عالی و خوب از سوی دانشجویان گزارش شده است. شاید دلیل این تفاوت آن باشد که پس از ورود به دوره کارآموزی مربیان بطور اختصاصی به دانش مورد نیاز برای موارد بالینی پرداخته و از طرفی همزمان شدن تئوری و عملی دستیابی به اهداف مورد نظر را تسهیل می کند. نتایج مطالعه ای که درک دانشجویان را در دستیابی پیامدهای یادگیری بالینی را ارزیابی می کرد دلالت داشت که از نظر ۷۲ درصد دانشجویان به پیامدهای یادگیری دست پیدا کرده بودند [۶]. مطالعه یی کیفی با هدف درک دانشجویان پرستاری تازه فارغ التحصیل شده از تحقق اهداف بالینی دوره کارشناسی ۴ تم را آشکار ساخت: توسعه مهارت های و دانش پرستاری، آماده سازی برای اشتغال در آینده، تجربه روابط حمایتی و تجربه واقعیت های کار و زندگی [۱۲]. نتایج مالعده دیگری که با هدف درک دانشجویان پرستاری سال آخر از گذر نقش انجام شد نشان داد دانشجویان شایستگی خود را در چند حوزه درک کرده بودند: مدیریت وظایف سنگین، اولویت بندی مراقبت، مهارتهای بین فردی، مهارت مدیریت زمان، تصمیم گیری اخلاقی، ارائه اطلاعات بهداشتی و آموزش

نتیجه گیری

بطور کلی تحقق اهداف دروس بالینی در گروه های بهداشت روان، بهداشت جامعه، پرستاری کودکان و مدیریت خدمات بهداشتی همدان از وضعیت خوبی برخوردار است. عواملی که از نظر بیشتر آنها بر تحقق اهداف این دروس تاثیر داشته است حمایت کامل از دانشجویان توسط مربی در محیط بالینی، برخورد مناسب مربی با دانشجویان بودند. برنامه ریزان و مدرسان پرستاری می توانند از نتایج این مطالعه استفاده کرده و با بهینه سازی محیط یادگیری شرایط را برای ارتقاء یادگیری مهارت های بالینی و پرورش پرستاران کارآموده فراهم نمایند. با الهام از نتایج این مطالعه پژوهش های جهت مقایسه میزان تحقق اهداف از دیدگاه مربیان و دانشجویان، ارتباط تحقق اهداف دروس نظری و واحد عملی همان درس و درک و تجربه دانشجویان از محیط بالینی پیشنهاد می شود. لازم به ذکر است که انجام این مطالعه با محدودیت های مثل در گردش بودن دانشجویان در بخش های مختلف که دشواری دستیابی به واحدهای مورد پژوهش را در بر داشت و طولانی بودن پرسشنامه ها و زیاد بودن تعداد سوالات پرسشنامه ها همراه بود.

سپاسگزاری

این پژوهش در قالب طرح تحقیقاتی (شماره ثبت ۸۹۰۶۱۶۹۱۷۳۵ مورخ ۱۳۸۹/۰۶/۱۶) و با پشتیبانی مالی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی همدان انجام شده است. بدین وسیله پژوهشگران قدردانی خود را از مدیریت مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه علوم پزشکی همدان، کمیته پژوهش در آموزش، معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی همدان و تمامی اساتید، مربیان و دانشجویانی که در اجرای این تحقیق همراهی نمودند، کمال تشکر و قدردانی خود را اعلام می دارند.

تضاد منافع

در این مطالعه تضاد منافع وجود ندارد.

REFERENCES

- Niknam F. [Problems in clinical education from the viewpoints of nursing students. Dissertation to receive a master's degree in nursing (medical surgical)]. Tabriz: School of Nursing and Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences and Health Services; 2009.
- Sanagoo A, Joibari L, Nikbakht A. [Clinical teacher of nursing students on merit]. Iran J Med Educ. 2007;7:41-8.
- Allahyari E, Magsodi B, Tareg SH, Askarian M, Felahat M. [The views of the anesthesia attendings, medical externs and interns regarding the educational objectives of anesthesia internship]. Iran J Med Educ. 2007;7:17-24.
- Sadeghi A, Artimani T, Hasanian M, Mohammadi N, Mostafaie MR, Seraj M. [Evaluation of reach to educational goals in theoretical lessons in nursing students]. [Sci J Hamadan Nurs Midwif Fac. 2008;16(2):13-8.
- Bigmoradi A, Nazeri H. [Goal achievement the overall objectives of the training program of senior nursing students in Hamadan University of Medical Sciences and Health Services]. Sci J Hamadan Univ Med Sci. 1998;4:44-9.
- Al-Kandari F, Vidal VL, Thomas D. Assessing clinical learning outcomes: a descriptive study of nursing students in Kuwait. Nurs Health Sci. 2009;11(3):252-62. DOI: 10.1111/j.1442-2018.2009.00444.x PMID: 19689633
- Hadi P, Darash M, Sadeghifar J, Yaghoubi M, Yamani N, Alizadeh M. [Evaluating the viewpoints of nursing and midwifery students about their clinical educational status]. Iran J Med Educ. 2011;10(5):1121-30.
- Khadem N, Khodadadi N, Ebrahimzadeh S. [Opinion poll of graduates from Mashhad-School of Medicine, regarding coordination of learnings, during their study with the objectives of education in giving medical

ترتیب مربوط به مربی (۸۶/۳ درصد)، برخورد با دانشجوی (۶۲/۲ درصد)، نظارت و ارزشیابی (۸/۵۷ درصد)، اهداف و برنامه ریزی آموزشی (۵۲/۸ درصد)، محیط بالینی (۴۲/۹ درصد) بود [۱۹]. مطالعه پردنجانی و همکاران که به بررسی وضعیت آموزش بالینی را از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی پرداخته بود نشان داد که مهمترین نقاط مهمترین نقاط قوت آموزش بالینی بر اساس میانگین نمرات به ترتیب مربوط به حضور به موقع دانشجو در بخش (۸۹/۰۶)، حضور به موقع مربی در بخش (۸۵/۰۵)، رعایت پیشنیازهای دروس کارآموزی (۸۲/۵)، برخورد مناسب مربی با دانشجو (۷۴/۱)، علاقمندی مربی بالینی به کار (۷۳/۹۲)، سابقه کار بالینی مربی (۷۳/۱)، و مهمترین نقاط ضعف آموزش بالینی بهترین به ترتیب به استفاده از وسایل کمک آموزشی در محیط کار (۹/۸۴)، تعداد کافی دانشجو در بخش (۱۴/۹۱) و وجود امکانات رفاهی (۱۹/۶۸) بودند [۲۰].

حمایت کامل از دانشجویان توسط مربی در محیط بالینی و برخورد مناسب مربی با دانشجویان دو عاملی هستند که در تمامی این مطالعات و مطالعه حاضر مشترک می باشند که نشاندهنده آنست که اکثریت دانشجویان بر عملکرد مربی تاکید داشته اند. بدون تردید یکی از مهمترین تعیین کننده های آموزش بالینی اثربخش، عملکرد مربیان می باشد، زیرا مربی کسی است که با داشتن خصوصیات مثل برقراری ارتباط اثربخش، دانش و تجارب خود را به دانشجویان منتقل می نماید و می توان گفت که پل ارتباطی بین تئوری و بالین می باشد و لذا در برنامه ریزی ها برای بهبود آموزش بالینی یکی از موارد مهم قابل توجه، بایستی مربی و عملکرد وی باشد. یادگیری و کسب مهارت های بالینی ارتباط مستقیمی با ویژگی های مدرسان بالینی دارد و به نظر می رسد اجرای فرایند یاددهی-یادگیری از طریق مربیان لایق و کارآمد، می تواند دانشجویان را قادر سازد تا حداکثر استفاده مطلوب را از توانایی های خود ببرند. متخصصین معتقدند که مربیان بالینی تاثیر شگرفی در افزایش کیفیت آموزش بالینی دارند و می توانند تجارب بالینی را برای دانشجویان لذت بخش کنند. [۲۰، ۲۱].

- services to society]. *Med J Mashhad Univ Med Sci.* 2009;4(51):233-8.
9. Sayari A. [Goal achievement educational program from graduate views 1990-1991]. *Q J Res Plan High Educ.* 1994;15(7):35-45.
  10. Khamverdi Z, Kasraee SH, Rostamzadeh T, Yekta H. [Educational objectives achieved by department of operative dentistry: viewpoints of general dentists graduated from Hamedan Dental School (2004-2009)]. 2012;12(5):387-95.
  11. Ghourchaie A, Hadjyabady MR. [Medical students viewpoints of their goal achievement in ENT clerkship period in Birjand University of Medical Sciences]. *J Qazvin Univ Med Sci.* 2004;19(23):19-23.
  12. Hartigan-Rogers JA, Cobbett SL, Amirault MA, Muise-Davis ME. Nursing graduates' perceptions of their undergraduate clinical placement. *Int J Nurs Educ Scholarsh.* 2007;4:Article9. DOI: 10.2202/1548-923X.1276 PMID:17402935
  13. Doody O, Tuohy D, Deasy C. Final-year student nurses' perceptions of role transition. *Br J Nurs.* 2012;21(11):684-8. DOI: 10.12968/bjon.2012.21.11.684 PMID: 22875356
  14. Coyne E, Needham J. Undergraduate nursing students' placement in speciality clinical areas: understanding the concerns of the student and registered nurse. *Contemp Nurse.* 2012;42(1):97-104. DOI: 10.5172/conu.2012.42.1.97 PMID: 23050576
  15. Chan DS, Ip WY. Perception of hospital learning environment: a survey of Hong Kong nursing students. *Nurse Educ Today.* 2007;27(7):677-84. DOI: 10.1016/j.nedt.2006.09.015 PMID: 17184886
  16. Halter MJ, Kleiner C, Hess RF. The experience of nursing students in an online doctoral program in nursing: a phenomenological study. *Int J Nurs Stud.* 2006;43(1):99-105. DOI: 10.1016/j.ijnurstu.2005.03.001 PMID: 16326165
  17. Mogharab M, Khazaei T, Amuzeshi Z, Soruri M, Sharifzadeh GR. [Assessing clinical training fields from the perspective of nursing students and instructors in 2010-2011]. *Modern Care Sci Q Birjand Nurs Midwif Fac.* 2011;8(2):94-9.
  18. Delaram M. [Clinical education from the viewpoints of nursing and midwifery students in Shahrekord University of Medical Sciences]. *Iran J Med Educ.* 2006;6(2):129-34.
  19. Peyman H, Darash M, Sadeghifar J, Yagoubi M, Yamani N, Alizadeh M. [Evaluating the viewpoints of nursing and midwifery students about their clinical educational status]. *Iran J Med Educ.* 2010;5(1):1121-30.
  20. Baraz Pordanjani SH, Fereidooni Moghadam M, Loorzade M. [Clinical education status according to the nursing and midwifery students' point of view, Tehran University of Medical Sciences]. *Stud Develop Med Educ.* 2008;5(2):102-11.
  21. Kube M. The Relationship of Nursing Faculty Clinical Teaching Behaviors to Student Learning: ERIC; 2

Goal Achievement in Nursing Clinical Education as Well as its Effective Factors From Point of View of Nursing Students

Effat Sadeghian ^{1,*}, Nahid Mohammadi ², Ali Bikmoradi ³, Tayyeb Tehranian ⁴

¹ Chronic Diseases (Home Care) Research Center, Nursing Department, School of Nursing & Midwifery, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

² Child & Maternity Care Research Center and Chronic Diseases (Home Care) Research Center, School of Nursing & Midwifery, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

³ Associate Professor of Medical Management, Medical-surgical Nursing, School of Nursing, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

⁴ Instructor, Master of Nursing Education, Faculty of Nursing & Midwifery, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran

* Corresponding author: Effat Sadeghian, Shahid blv, School of Nursing and Midwifery, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran. Tel: +98-8138380153, E-mail: e_sadeghian@umsha.ac.ir

DOI: 10.20286/nmj-24031

Received: 07.03.2016

Accepted: 23.04.2016

Keywords:

Nursing Education Research
Students, Nursing
Clinical Competence
Attitude

How to Cite this Article:

Sadeghian E, Mohammadi N, Bikmoradi A, Tehranian T. Goal Achievement in Nursing Clinical Education as Well as its Effective Factors From Point of View of Nursing Students. *Sci J Hamadan Nurs Midwifery Fac.* 2016;24(3):138-147. DOI: 10.20286/nmj-24031

© 2016 Scientific Journal of Hamadan Nursing & Midwifery Faculty

Abstract

Introduction: Educational goals are the most important components of any educational program and achieving these goals is a fundamental reason for the existence of educational system. In this research, we assessed goal achievement in nursing clinical education as well as its effective factors.

Methods: In this descriptive-analytical study, all the nursing students of Hamadan Nursing and Midwifery School who had received internship courses of mental health nursing, community health nursing, children nursing, and nursing management in the 2010-2011 academic year were selected by census method. Data collection with five questionnaires and analysis with SPSS version 16 were performed.

Results: Based on ANOVA test results, student's stress in clinical settings had significant relationships with the following factors: nursing management training goal achievement, student's identified duties, course objectives presentation on the first day of training, educational objectives and personnel's expectations matching, professional ethics and proper communication with patients, meeting the prerequisites training courses, meeting clinical education training goals, proper communication between trainer and student, trainer's patience, collaboration between personnel and the student, student's decision making power in patient care planning, enough welfare in ward, employment motivation in future, and enough supervision on clinical education with children nursing training goal achievement ($P < 0.05$).

Conclusions: Goal achievements of clinical courses in mental health, community health, children nursing and management groups are acceptable. Effective factors with the most frequency were complete support of the student by the instructor in the clinical setting and appropriate instructor communication with student.